

УДК 657:630.6

DOI: 10.31359/2312-3427-2019-4-1-426

І.М. Мельник, здобувач

Державний університет «Житомирська політехніка»

ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ В СФЕРІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

В статті здійснено аналіз наукової літератури щодо стану лісового господарства в Україні. В процесі дослідження було розглянуто основні напрями реалізації цілей сталого розвитку, що стосується раціонального лісокористування. Здійснено аналіз щодо лісових територій країн світу, розглянуто лісову територію в Україні та в світі, проаналізовано лісистість території України. Дослідження показало, що ситуація в сфері лісовідновлення покращується завдяки тому, що з кожним роком мобілізуються значні ресурси в створення нових лісів. Охарактеризовано поняття, які окреслюють окремі аспекти діяльності лісогосподарських підприємств: «ліс», «лісові ресурси», «лісовий фонд», «лісовий сектор», «лісове господарство». З метою більш детальної деталізації видів операцій лісового господарства було проаналізовано Класифікатор видів економічної діяльності. В процесі дослідження було розроблено структуру понятійно-категоріального апарату в сфері лісового господарства.

Ключові слова: лісове господарство, ліс, лісові ресурси, лісовий сектор, лісовий фонд.

Постановка проблеми. Лісові ресурси виконують різноманітні функції, що проявляються через їх використання в процесі виробництва продуктів харчування, як палива, джерело сировинних ресурсів, очищення навколишнього середовища, забезпечення існування екосистем та стійкого соціально-економічного розвитку країн. Інтенсивний період лісокористування, що припадає на ХХ століття, негативним чином позначився на навколишньому середовищі та вимагає розробки нового підходу до управління лісогосподарськими підприємствами.

За даними Публічного звіту Державного агентства лісових ресурсів України за 2018 р. «загальна площа лісових ділянок, що належить до лісового фонду України, становить 10,4 млн га, в тому числі вкриті ліською рослинністю 9,6 млн га. Лісистість України становить 15,9 %. Але,

незважаючи на досить невелику лісистість території, Україна займає 9-те місце у Європі за площею лісів та 6-те місце за запасами деревини» [19, с. 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан лісового господарства аналізують в Україні науковці, що досліджують питання: обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємств лісового господарства: Олійничук О.І., Случак Н.А., Артюшок К.А., Вовчук Т.І., Богач Б.М.; еколого-економічного аспекту використання лісових ресурсів: Новак У.П., Петренко О.Я., Антоненко І.Я., Максимець О.В., Дячишин О.В., Мельник С.О., Дворяшина Н.С., Бикова Н.В.; державного управління лісогосподарськими територіями: Дишко І.Ю., Павліщук О.П., Бойко Я.М., Туниця Т.Ю.; управління діяльністю підприємств лісового господарства: Дейнека А.М., Бець М.Т.

Формулювання цілей статті. Розглянути понятійно-категоріальний апарат в сфері лісового господарства.

Викладення основного матеріалу досліджень. Враховуючи те, що більшість лісів і підприємств, які здійснюють діяльність в сфері лісокористування, мають державну форму власності («до сфери управління Держлісагентства належить 7,6 млн га лісів, або 73%» [7]), актуальним є питання підвищення ефективності управління лісовим господарством. Як показав аналіз цілей сталого розвитку, що проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 «Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року» [4], раціональне лісокористування (ціль 15) на сьогодні має важливе значення для інтеграції зусиль, спрямованих на забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та раціонального природокористування.

В табл. 1. представлено основні напрямки реалізації цілі сталого розвитку, що стосується раціонального лісокористування.

Крім вище перерахованих цілей в межах реалізації цілі 12 (забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва) визначено «рекомендувати компаніям, особливо великим і транснаціональним, застосовувати стійкі методи виробництва та відображати інформацію про раціональне використання ресурсів у своїх звітах» [15], що також визначає подальші кроки розвитку підприємств лісового господарства.

Можна зробити висновок, що для кожної країни в макроекономічному масштабі метою раціонального користування лісовими ресурсами мають стати процеси лісовідновлення та лісонасадження, а також вкладення фінансових ресурсів в збереження, відновлення та використання лісів.

За даними Світового банку площа лісів в Україні в 2016 р. порівняно з 1990 р. зросла на 0,7 %, що відносно даних світових показників є позитивним явищем. Адже кількість лісів планети за останні 26 років знизилась на 0,9 %.

1. Основні напрямки реалізації цілі сталого розвитку, що стосується раціонального лісокористування

<i>Ціль сталого розвитку</i>	<i>Термін реалізації</i>
- забезпечити збереження, відновлення та раціональне використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем та їхніх послуг, у тому числі лісів, водно-болотних угідь, гір і посушливих земель, відповідно до зобов'язань, що впливають з міжнародних угод	до 2020 року
- сприяти впровадженню методів раціонального використання всіх типів лісів, зупинити збезлісення, відновити деградовані ліси та значно розширити масштаби лісонасадження і лісовідновлення в усьому світі	до 2020 року
- забезпечити облік цінності екосистем і біологічного різноманіття в ході загальнонаціонального й місцевого планування та процесів розвитку, а також при розробці стратегій і планів скорочення масштабів бідності	до 2020 року
- мобілізувати значні ресурси з усіх джерел і на всіх рівнях для фінансування раціонального лісокористування та дати країнам, що розвиваються, адекватні стимули для застосування таких методів управління, в тому числі з метою збереження та відновлення лісів	-

Джерело: [15]

Однак, лісистість в Україні в різних регіонах має значні відмінності та не завжди досягає оптимального рівня (рис. 2), що вимагає застосування різних підходів до ведення лісового господарства.

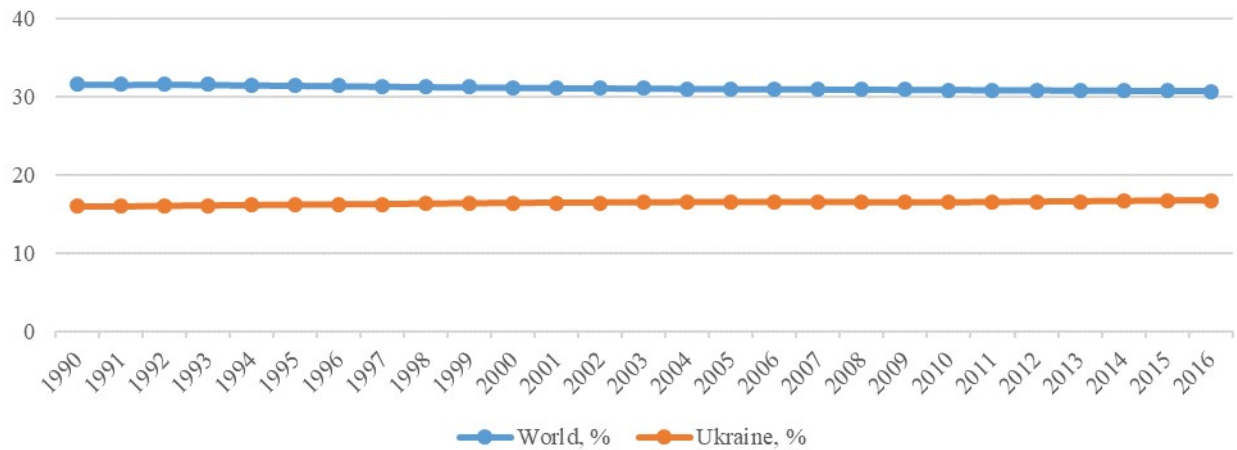

Рис. 1. Лісова територія в Україні та в світі

*Джерело: [2]

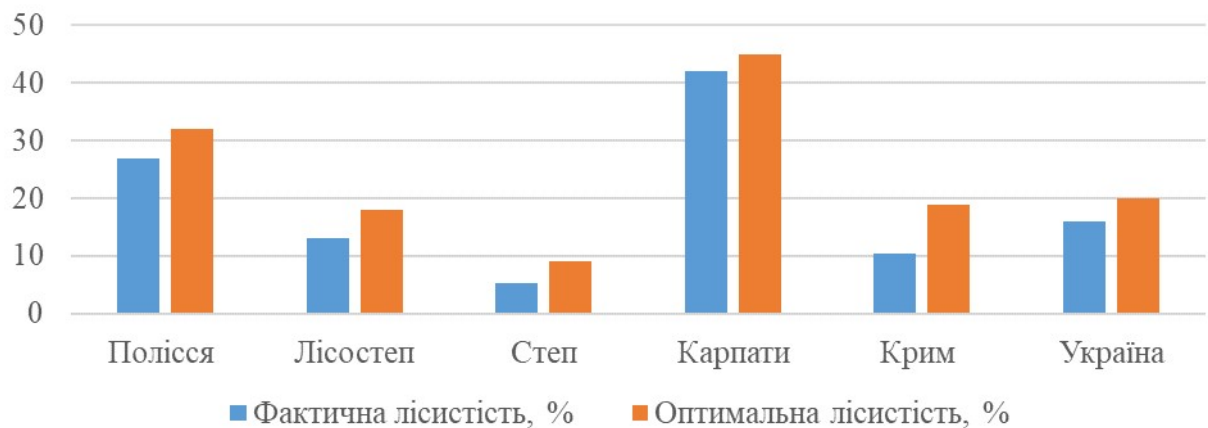

Рис. 2. Лісистість території України

*Джерело: [7]

Ситуація в сфері лісовідновлення покращується завдяки тому, що з кожним роком мобілізуються значні ресурси в створення нових лісів. Так, «у 2018 р. відтворено лісів на площі майже 44 тисячі гектар. Кошти на відтворення лісів є основною статтею витрат державних лісгосподарських підприємств» [19].

Проаналізувавши основні національні та світові показники щодо лісових ресурсів, визначено завдання даного параграфу дисертаційного дослідження. Так, в межах забезпечення реалізації цілей сталого розвитку доцільним буде:

- 1) удосконалити теоретичний механізм трактування категорій понять, що пов'язані з використанням, відновленням та збереженням лісових ресурсів;
- 2) проаналізувати сучасний стан лісового фонду України;
- 3) виокремити характерні ознаки розвитку лісового господарства національних підприємств на підставі застосування методів аналізу лісових ресурсів країни.

Дані завдання визначені на підставі аналізу попередніх досліджень наукової літератури та діючих положень нормативно-правових документів щодо регулювання питань користування лісовими ресурсами та ведення лісового господарства.

Досліджуючи питання сучасного стану лісового фонду в Україні, варто розкрити історичний аспект формування політики ведення лісового господарства. Адже, як зазначається в матеріалах Державного агентства лісових ресурсів України, «за період до 1917 року на основі переважання приватної власності на ліси і споживацького підходу до них (70% лісів українських губерній знаходилось у приватній власності) призвело до того, що загальна площа лісів рівнинної України зменшилася на 40 %, високоякісні дубові та соснові ліси практично зникли» [7].

Даний факт є важливим в розрізі формування системи управління лісовими ресурсами країни, адже відсутність спеціалізованого державного органу управління лісами вплинула на різке зменшення придатних до експлуатації лісів у регіонах України.

У 1966 р. було створено Міністерство лісового господарства України, «основним завданням якого було відновлення лісів, розведення їх на непридатних для сільського господарства землях, забезпечення невиснажливого, науково обґрунтованого лісокористування. Близько чотирьох десятиліть планового професійного, відносно стабільного ведення лісового господарства дало позитивні результати. На 2,3 млн. га збільшилася загальна площа вкритих лісовою рослинністю земель, більш ніж у два рази зріс загальний запас деревини, здебільшого за рахунок цінних порід. Закріплено практично всі сипучі піски, створено на значних площах полезахисні лісові смуги та протиерозійні насадження на ярах» [7].

На сьогодні виконавчим органом є Державне агентство лісових ресурсів України та його підвідомчі підприємства, діяльність яких «спрямована на збереження лісів, нарощування їх ресурсного потенціалу, посилення державної лісової служби, недопущення розвитку процесів споживацького ставлення до лісів. Лісові підприємства, розташовані, як правило, у невеликих селах та

селищах, є основними роботодавцями у місцях, де людям важко знайти іншу роботу» [7].

Варто окреслити межі дослідження, адже лісова промисловість має ряд складових. Так, наприклад, до лісової промисловості зараховують: лісозаготівельна, деревообробна (лісопильна, фанерна та меблева промисловість, виробництво дерев'яних будівельних матеріалів, сірникова промисловість), целюлозно-паперова та лісохімічна промисловість. Так, нами досліджуються підприємства, що мають в балансі (звіті про майновий стан) лісові ресурси та які проводять лісогосподарські операції з вирубування, вивозу, очищення лісосік, догляду за лісом, лісовідновлення і первинної обробки деревини.

Тому в ході дослідження охарактеризуємо поняття, які окреслюють окремі аспекти діяльності лісогосподарських підприємств. До таких термінів відносимо: «ліс», «лісові ресурси», «лісовий фонд», «лісовий сектор», «лісове господарство».

Шершун С.М. вказує, що у світі існує більше ніж 200 визначень поняття «ліс», які містяться у нормативно-правових актах різних країн світу [20, с. 9]. Макаренко С.С. аналізує різні підходи і виділяє три групи трактувань: 1) ліс визначається як територія, формально віднесена до лісу, незалежно від фактичного стану; 2) ліс як екологічна система, елемент ландшафту, де домінує деревна рослинність; 3) ліс як територія, що використовується для ведення лісового господарства [12].

Тлумачення поняття «ліс» знаходимо в нормативно-правових документах (ст. 1 Лісового кодексу України від 21.01.1994 р.) – «тип природних комплексів (екосистема), у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище» [11].

Група науковців, які досліджують ключові поняття лісового законодавства України, зазначають: «об'єктом землекористування в Україні є не ліс, а «лісовий фонд». Це поняття також запозичене з радянського законодавства, що розглядало «ліс» і «землю», як окремі правові об'єкти. Ситуація давно змінилася, однак термін «лісовий фонд» міцно закріпився в законах багатьох постсоціалістичних країн» [17]. Частково не погоджуємось з думкою даних науковців, адже до лісового фонду, вважаємо, можна віднести ті земельні ділянки, які не вкриті лісами, але перебувають в користуванні лісового господарства. Тому дане поняття є актуальним і значно ширшим, ніж дефініція лісу.

Таким чином, в законодавстві з'являється ще одне поняття «лісовий фонд». Відповідно до ст.4 Лісового кодексу «до лісового фонду України належать лісові ділянки, в тому числі захисні насадження лінійного типу, площею не менше 0,1 гектара» [11].

Тобто можна зробити узагальнення, що лісовий фонд – це територія (лісові ділянки), яка заліснена або на ній планується насадження лісів.

На нашу думку, варто ще звернути увагу на поняття лісового сектору. Шлійко А. в своїх дослідженнях визначає поняття лісового сектору «як системи, що саморозвивається, відтворюючи свою структуру і соціально-економічні відносини своїх елементів» [21].

Писаренко А.І. та Страхов В.В. теж досліджують тлумачення аналізованого поняття: «лісовий сектор економіки – це триєдність лісового господарства, лісопромислового комплексу і лісових екосистем, управління якими здійснюється відповідно до лісової політики» [16]. Науковець М. Гане, вважає, що лісовий сектор здійснює «економічний, соціальний та культурний внесок у життя і добробут людини, отримуваний від лісів і пов'язаних з ним діяльностей» [1].

Поняття лісового сектору є ширшим, ніж лісовий фонд, адже відображає вплив на соціально-економічну систему країни та включає отримуваний ефект від ведення лісового господарства. В той же час, коли лісовий фонд окреслює сукупність лісових ділянок.

В Лісовому кодексі України також є визначення поняття лісових ресурсів, до яких належать «деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і виробництва та відтворюються у процесі формування лісових природних комплексів. До лісових ресурсів також належать корисні властивості лісів (здатність лісів зменшувати негативні наслідки природних явищ, захищати ґрунти від ерозії, запобігати забрудненню навколишнього природного середовища та очищати його, сприяти регулюванню стоку води, оздоровленню населення та його естетичному вихованню тощо), що використовуються для задоволення суспільних потреб» [11].

В ході дослідження розглянуто підходи науковців, які вивчають лісову промисловість. Так, Дейнека А.М. робить висновок, що «лісові ресурси є результатом природних біологічних процесів та екологічних сукцесій, втручання людської діяльності, що зумовлює їхні кількісні та якісні зміни. Це в свою чергу впливає на здатність задовольняти місцеві та національні потреби в лісових ресурсах. Спектр послуг сектора видозмінюється відповідно до специфіки постачання лісоматеріалів, стимулюючого впливу кінцевих споживачів і попиту» [6].

Натомість Попков М., Сторожук В., Полякова Л. та інші вказують, що «подібного тлумачення поняття «лісові ресурси» немає в жодній країні світу. Очевидно, що ліс сам по собі є комплексним природним ресурсом, що складається з багатьох компонентів, виділити і кількісно оцінити які не завжди можливо. У певному контексті поняття «ліс» і «лісові ресурси», – синоніми. Тому за значенням варто поділяти ліси в цілому, а не їх окремі складові» [17].

Лісові ресурси є природними ресурсами країни, які можуть виступати як об'єкт державного, комунального чи приватного права власності.

Ще одне поняття, яке варто проаналізувати, щоб сформувані власний підхід до понятійного апарату досліджуваної тематики, це «лісове господарство». В законодавстві не має закріпленого підходу до його тлумачення.

Під лісовим господарством розуміється «галузь функціями якої є вивчення і облік лісів, їх відтворення, охорона від пожеж, шкідників та хвороб, регулювання лісокористування, контроль за використанням лісових ресурсів» [10, с. 516].

Ніколаюк А., Семенченко Н. вважають, що лісове господарство, галузь суспільного виробництва, що здійснює вивчення, облік, відтворення і вирощування лісів, охорону їх від пожеж, шкідників і хвороб, регулювання користування лісом в цілях задоволення потреб народного господарства в деревині та іншій лісовій продукції при збереженні захисних і біорегулюючих функцій лісу, організацію використання лісів у рекреаційних і ін. спеціальних цілях. Лісові господарства відрізняються вельми тривалим циклом виробничого процесу (50-100 років і більше) [13].

Озеран В. та Чік М. вважають, що лісове господарство – вид економічної діяльності, що забезпечує відтворення лісових ресурсів, їх охорону та збереження, заготівлю круглих лісоматеріалів й інших продуктів лісу [9, с. 11].

Горбовий В.Ф. розглядає його з іншого боку, а саме як самостійну галузь народного господарства, що зайнята вирощуванням, збереженням і використанням лісів. До його структури він включає лісогосподарські підприємства (лісгоспи), що здійснюють відпуск деревини і облік лісового фонду, лісовідтворення і лісорозведення, догляд за лісом, лісомеліорацію, охорону і захист лісів, заготівлю деревини, раціональне використання земель лісового фонду та інших земель, зайнятих лісами [5].

Кудряшова К. наводить авторське визначення: лісове господарство – це вид економічної діяльності, який задовольняє матеріальні потреби народного господарства у деревині та інших продуктах лісу, а також задовольняє екологічні, духовні, оздоровчі, рекреаційні потреби суспільства та забезпечує охорону, захист, відтворення і розведення лісів, веде їх облік [9, с. 12].

Макаренко С.С. аналізуючи існуючі визначення робить висновок, «що категорія «лісове господарство» може використовуватися в варіантах: 1) галузь (лісове господарство); 2) відносно окремого підприємства; 3) як ознака виробничого процесу (ведення лісового господарства); 4) як галузь знань» [12].

Овчарук В.В. під лісовим господарством розуміє вид економічної діяльності, який забезпечує відтворення лісових ресурсів, їх охорону і збереження, заготівлю круглих лісоматеріалів та інших продуктів лісу [14, с. 240].

Бегей М.В. узагальнює підходи різних науковців і визначає, що «лісогосподарський комплекс, як цілісна система і підсистема національної економіки України, спрямований на забезпечення трьох груп завдань:

1) забезпечення соціальних функцій відтворення, збереження і примноження лісів і лісових земель України як природних ресурсів – її національного багатства;

2) здійснення виробничо-господарських функцій з метою раціонального використання лісосировинних ресурсів, виробництва промислової продукції, товарів народного споживання, надання послуг населенню;

3) забезпечення екологічної функції лісів та лісових ресурсів, підвищення ґрунтозахисних, водоохоронних функцій та пом'якшення змін клімату» [3].

З метою більш детальної деталізації видів операцій лісового господарства нами проаналізовано Класифікатор видів економічної діяльності (табл. 2).

Проаналізувавши терміни понятійного апарату в сфері лісового господарства, можна зробити висновок, що серед науковців немає однозначного розуміння досліджуваних дефініцій. Всі автори притримуються думки, що лісові ресурси і ліси є тотожними поняттями. На нашу думку, лісові ресурси є поняттям ширшим, ніж лісу, адже відповідно до законодавства вони включають: деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу.

Лісовий фонд включає територію, яка заліснена або на ній планується насадження (відновлення) лісів. Поняття лісового сектору є дещо ширшим і відображає вплив користування лісовим фондом на навколишнє середовище і соціально-економічний розвиток країни.

Лісове господарство окреслює підприємницьку діяльність в сфері лісозаготівельної промисловості і охоплює наступні сфери: лісовпорядкування, лісорозведення, використання лісових ресурсів, лісогосподарські роботи, відновлення лісів тощо.

2. Лісове господарство та лісозаготівлі відповідно до Класифікатора видів економічної діяльності

<i>Класи і їх сутність</i>	<i>Структура класу</i>	<i>Винятки</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
02.10 Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві. Ці види діяльності можуть здійснюватися безпосередньо в місцях природних лісів або лісонасаджень	вирощування будівельного лісу: посадки, пересаджування саджанців, проріджування й охорону лісів і лісосік; вирощування молодого порослевого лісу, балансової деревини та паливної деревини; діяльність лісорозсадників	вирощування новорічних (різдвяних) дерев; діяльність розсадників дерев, за винятком лісорозсадників; збирання грибів та інших дикорослих недеревних продуктів; одержання тріски
02.20 Лісозаготівлі. Результатом цієї діяльності є необроблені лісоматеріали або паливна деревина.	виробництво круглого лісоматеріалу для деревообробної промисловості; виробництво круглого лісоматеріалу, який використовують в необробленому вигляді, такого як рейки, огорожі, стовпи та жердини; збирання та виробництво паливної деревини; збирання та виробництво залишків паливної деревини після лісозаготівель; виробництво деревного вугілля в лісі (традиційним методом)	вирощування новорічних (різдвяних) дерев; вирощування будівельного лісу: посадки, пересаджування саджанців, проріджування й охорону лісів і лісосік; збирання дикорослих недеревних продуктів; одержання тріски; виробництво деревного вугілля дистиляцією деревини
02.30 Збирання дикорослих недеревних продуктів	збирання дикорослих недеревних матеріалів: грибів, трюфелів, ягід, горіхів, балати та інших каучукоподібних смол, кори коркового дерева, шелаку (природного лаку) та живиці, бальзамів, рослинного ворсу, взморника (зостеру), жолудів, кінського каштану, мохів і лишайників	вирощування будь-якого продукту із числа зазначених у цьому класі (крім вирощування коркових дерев), вирощування грибів і трюфелів, вирощування ягід і горіхів, збирання паливної деревини, одержання тріски
02.40 Надання допоміжних послуг у лісовому господарстві	надання послуг у лісовому господарстві: таксацію лісу, консультування з питань ведення лісового господарства, оцінку будівельного лісу, гасіння пожеж та протипожежний захист лісів, боротьбу із шкідниками лісу; надання послуг у лісозаготівлі: транспортування необробленої деревини у межах лісу	діяльність лісорозсадників, дренаж (осушення) лісових земель, підготовку будівельних майданчиків

Макаренко С.С зазначає, що «організація лісового господарства передбачає: 1) розроблення та затвердження в установленому законом порядку нормативно-правових актів з ведення лісового господарства; 2) поділ лісів на категорії залежно від основних виконуваних ними функцій, виділення особливо захисних лісових ділянок; 3) установлення віку стиглості деревостанів, норм використання лісових ресурсів; 4) проведення лісовпорядкування; 5) ведення державного лісового кадастру, обліку лісів; 6) ведення моніторингу лісів; 7) проведення лісової сертифікації; 8) здійснення інших організаційно-технічних заходів згідно з основними вимогами щодо ведення лісового господарства, визначеними законодавством. Лісові господарства забезпечують весь цикл лісогосподарських робіт – від збору лісового насіння до заготівлі деревини під час рубок головного користування» [12].

«Ліси залежно від основних виконуваних ними функцій поділяються на такі категорії:

- 1) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення;
- 2) рекреаційно-оздоровчі ліси;
- 3) захисні ліси;
- 4) експлуатаційні ліси» [18].

На рис. 3 представлено авторське бачення понятійно-категоріального апарату в сфері лісового господарства.

Рис. 3. Понятійно-категоріальний апарат в сфері лісового господарства*

Джерело: розроблено автором

Таким чином, в ході дослідження надано характеристику основним поняттям, пов'язаним з веденням лісового господарства. Наступним етапом дослідження є аналіз стану лісових ресурсів в Україні та виявлення проблем в даній сфері, що впливатиме на систему управління підприємствами лісогосподарської діяльності.

Висновки. В ході проведення даного дослідження окреслено теоретичні основи в розрізі трактування понять лісового господарства (ліс, лісові ресурси, лісовий фонд, лісовий сектор, лісове господарство) та обґрунтовано авторський підхід до їх визначення. Зокрема, лісові ресурси є поняттям ширшим, ніж лісу, тому що охоплюють деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу. Лісовий фонд включає територію, яка залісна або на ній планується насадження (відновлення) лісів. Поняття лісового сектору є дещо ширшим і відображає вплив користування лісовим фондом на навколишнє середовище і соціально-економічний розвиток країни. Лісове господарство окреслює підприємницьку діяльність в сфері лісозаготівельної промисловості і включає такі процеси, як: лісовпорядкування, лісорозведення, використання лісових ресурсів, лісогосподарські роботи, відновлення лісів тощо.

Бібліографічний список.

1. Gane M. Forest Strategy - Strategic Management and Sustainable Development for the Forest Sector, Springer Netherlands. 2007.
2. The World Bank. Forest area (% of land area). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.FRST.ZS?end=2016&start=1990&type=shaded&view=chart>.
3. Бегей М.В. Державне лісогосподарське підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт системи економічної безпеки //Ефективна економіка. – 2017. – №. 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5606>.
4. Генеральна Асамблея ООН Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року. A/RES/70/1. 21 жовтня 2015 р. URL: https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/Agenda2030_UA.pdf.
5. Горбовой В. Предмет и система советского лесного права. Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та. 1984.
6. Дейнека А.М. Лісовий сектор: аналіз структури, взаємодії з іншими секторами економіки та довкіллям. Регіональна економіка. 2009. 3. С: 144-151.
7. Державне агентство лісових ресурсів України З історії лісового господарства України. 2014. URL:

http://dklg.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=211A226A109C8D500D33B75EFF8E7AFC?art_id=36143&cat_id=32867.

8. Класифікатор видів економічної діяльності. URL: https://kved.biz.ua/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%A1%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F_A.

9. Кудряшова К.М. Стратегічні пріоритети розвитку лісового господарства України: дис. ... канд. економ. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством". – Чернігів, 2016. – 191 с.

10. Лесная энциклопедия: в 2 т. / Воробьев Г.И. и др. – М., 1985. – 563 с.

11. Лісовий кодекс України. URL: https://urist-ua.net/%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8/%D0%BB%D1%96%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81_%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8/.

12. Макаренко С.С. Лісове господарство як суб'єкт економіко-суспільного інтересу // Агросвіт. – 2018. – №. 24. – С. 73-80. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/24_2018/13.pdf.

13. Ніколаюк А., Семенченко Н. Лісове господарство. URL: http://vseslova.com.ua/word/%D0%9B%D1%96%D1%81%D0%BE%D0%B2%#D0%B5_%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%B#F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81#%D1%82%D0%B2%D0%BE#57210u.

14. Овчарук В.В. Аналіз конкурентоспроможності лісгосподарських підприємств Хмельницької області. Науковий вісник НЛТУ України, 2008. 18.9, 239–243.

15. Організація Об'єднаних Націй в Україні Цілі сталого розвитку 2016-2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

16. Писаренко А.И. О лесной политике России / А.И. Писаренко, В.В. Страхов. – М.: Юриспруденция, 2001. – 160 с.

17. Попков М., Сторожук В., Полякова Л. и др. О ключевых понятиях лесного законодательства Украины. Wood Business. – 2002. – № 1. – С. 18-22. URL: <https://www.openforest.org.ua/72/>.

18. Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 р. N 733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-%D0%BF>.

19. Публічний звіт Державного агентства лісових ресурсів України за 2018 рік. URL: https://drive.google.com/file/d/194P-skQpV9fl1BOdYBGSKix_u1yHlfhQ/view.

20. Шершун С.М. Еколого-правове регулювання лісокористування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 "Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право". – К., 2005. – 20 с.

21. Шлійко А. Сучасний еколого-економічний стан лісових ресурсів та перспективи ефективного їх використання / А. Шлійко // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3 (28). – С. 56-61

Мельник И.Н. Понятийно-категориальный аппарат в сфере лесного хозяйства. В статье проведен анализ научной литературы о состоянии лесного хозяйства в Украине. Проанализировал понятийный аппарат в сфере лесного хозяйства, можно сделать вывод, что среди ученых нет однозначного понимания исследуемых дефиниций. Все авторы придерживаются мнения, что лесные ресурсы и леса являются тождественными понятиями. По нашему мнению, лесные ресурсы являются понятием более широким, чем леса, ведь в соответствии с законодательством они включают: древесные, технические, лекарственные и другие продукты леса. В процессе исследования были рассмотрены основные направления реализации целей устойчивого развития, касается рационального лесопользования. Осуществлен анализ по лесных территорий стран мира, рассмотрены лесную территорию в Украину и в мире, проанализированы лесистость территории Украины. Исследование показало, что ситуация в сфере лесовосстановления улучшается благодаря тому, что с каждым годом мобилизуются значительные ресурсы в создание новых лесов. Охарактеризованы понятия, определяют отдельные аспекты деятельности лесохозяйственных предприятий «лес», «лесные ресурсы», «лесной фонд», «лесной сектор», «лесное хозяйство» и обоснованно авторский подход к их определению. В частности, лесные ресурсы являются понятием более широким, чем леса, так как охватывают древесные, технические, лекарственные и другие продукты леса. Лесной фонд включает территорию, залесена или на ней планируется насаждения (восстановление) лесов. Понятие лесного сектора является несколько более широким и отражает влияние пользование лесным фондом на окружающую среду и социально-экономическое развитие страны. Лесное хозяйство определяет предпринимательскую деятельность в сфере лесозаготовительной промышленности и включает такие процессы, как: лесоустройства, лесоразведения, использование лесных ресурсов, лесохозяйственные работы, восстановление лесов и тому подобное. С целью более детальной детализации

видов операций лесного хозяйства были проанализированы Классификатор видов экономической деятельности, а именно: лесоводство и другая деятельность в лесном хозяйстве, лесозаготовке, сбор дикорастущих недревесных продуктов, предоставление вспомогательных услуг в лесном хозяйстве. В процессе исследования была разработана структура понятийно-категориального аппарата в сфере лесного хозяйства.

Ключевые слова: лесное хозяйство, лес, лесные ресурсы, лесной сектор, лесной фонд.

Melnyk I.M. Conceptual and categorical apparatus in the field of forestry. The article analyzes the scientific literature on the state of forestry in Ukraine. Analyzing the terms of the conceptual apparatus in the field of forestry, we can conclude that among scientists there is no unambiguous understanding of the definitions under study. All authors are of the opinion that forest resources and forests are identical concepts. In our opinion, forest resources are broader than forests, because according to the legislation they include: wood, technical, medicinal and other forest products. In the course of the research, the main directions of realization of the goals of sustainable development concerning rational forest management were considered. The analysis of forest territories of the countries of the world is carried out, the forest territory in Ukraine and in the world is examined, the forest territory of Ukraine is analyzed. The study shows that the situation in the area of forest regeneration is improving due to the fact that significant resources are mobilized each year to create new forests. The concepts that outline certain aspects of the activities of forestry enterprises are described: "forest", "forest resources", "forest fund", "forest sector", "forestry", and the author's approach to their definition is substantiated. In particular, forest resources are broader than forests because they cover timber, technical, medicinal and other forest products. The forest fund includes the area that is afforested or planned to plant (restore) forests. The concept of the forest sector is somewhat broader and reflects the impact of forestry use on the environment and the socio-economic development of the country. Forestry defines entrepreneurial activity in the field of logging industry and includes such processes as: forest management, deforestation, use of forest resources, forestry, restoration of forests and more. In order to further detail the types of forestry operations, the Classifier of Economic Activities was analyzed, namely: forestry and other activities in forestry, logging, harvesting of wild non-timber products, provision of ancillary services in forestry. The structure of the conceptual and categorical apparatus in the field of forestry was developed during the research.

Keywords: forestry, forest, forest resources, forest sector, forest fund.

Стаття надійшла до редакції: 19.09.2019 р.